

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 23ης Νοεμβρίου 2016*¹

«Προδικαστική παραπομπή — Περιβάλλον — Σύμβαση του Århus — Οδηγία 2003/4/ΕΚ — Άρθρο 4, παράγραφος 2 — Πρόσβαση του κοινού στις πληροφορίες — Έννοια του όρου “πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον” — Οδηγία 91/414/ΕΟΚ — Οδηγία 98/8/ΕΚ — Κανονισμός (ΕΚ) 1107/2009 — Διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων στην αγορά — Εμπιστευτικότητα — Προστασία των βιομηχανικών και εμπορικών συμφερόντων»

Στην υπόθεση C-442/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό εφετείο αρμόδιο για υποθέσεις οικονομικής φύσεως, Κάτω Χώρες) με απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Σεπτεμβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Bayer CropScience SA-NV,

Stichting De Bijenstichting

κατά

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden,

παρισταμένης της:

Makhtesim-Agan Holland BV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano (εισηγητή), αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, M. Berger, E. Levits και F. Biltgen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Φεβρουαρίου 2016,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

1 — Στη σκέψη 67 του παρόντος κειμένου έγινε τροποποίηση γλωσσικής φύσεως μετά την αρχική ανάρτησή του στην ψηφιακή Συλλογή Νομολογίας.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Bayer CropScience SA-NV, εκπροσωπούμενη από τις E. Broeren και A. Freriks, advocaten,
- το Stichting De Bijenstichting, εκπροσωπούμενο από την L. Smale, advocaat,
- το College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, εκπροσωπούμενο από τις J. Geerdink και D. Roelands-Fransen, advocaten,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις B. Koopman και M. Bulterman,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και A. Lippstreu,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ι. Χαλκιά καθώς και από τις Ο. Τσιρκινίδου και Α. Βασιλοπούλου,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Swedenborg και E. Karlsson καθώς και από τις A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson και N. Otte Widgren,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Pignataro-Nolin, καθώς και από τους F. Ronkes Agerbeek, P. Ondrusek και H. Kranenborg,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 7ης Απριλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων (ΕΕ 1991, L 230, σ. 1), του άρθρου 19 της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά (ΕΕ 1998, L 123, σ. 1), των άρθρων 59 και 63 του κανονισμού (ΕΚ) 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2009, L 309, σ. 1), καθώς και του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 41, σ. 26).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των Bayer CropScience BV (στο εξής: Bayer) και Stichting De Bijenstichting (στο εξής: Bijenstichting) και, αφετέρου, του College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (συμβουλίου για την έγκριση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των βιοκτόνων, στο εξής: CTB) σχετικά με την απόφαση της 18ης Μαρτίου 2013 με την οποία το CTB, κατ' ουσίαν, δέχθηκε μερικώς την αίτηση της Bijenstichting για γνωστοποίηση εγγράφων υποβληθέντων από την Bayer στο πλαίσιο των διαδικασιών εγκρίσεως της διαθέσεως στην ολλανδική αγορά ορισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων που έχουν ως βάση τους τη δραστική ουσία ιμιδακλοπρίδη.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (στο εξής: Συμφωνία TRIPs), που αποτελεί το παράρτημα 1Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία υπογράφηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ 1994, L 336, σ. 1), ορίζει τα εξής:

«Τα μέλη, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες εξαρτούν την παροχή έγκρισης για τη διάθεση στην αγορά φαρμακευτικών προϊόντων ή χημικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται στη γεωργία και για τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί νέες χημικές ενώσεις από την υποβολή των αποτελεσμάτων δοκιμών, τα οποία δεν έχουν προηγουμένως δοθεί στη δημοσιότητα, ή άλλου είδους στοιχείων, η συγκέντρωση των οποίων απαιτεί μεγάλη προσπάθεια, οφείλουν να προστατεύουν τα εν λόγω στοιχεία έναντι αθέμιτων επιχειρηματικών πρακτικών. Επιπλέον, τα μέλη διαφυλάσσουν τον απόρρητο χαρακτήρα των εν λόγω στοιχείων, εκτός αν η αποκάλυψή τους είναι αναγκαία για την προστασία του κοινού ή εκτός αν λαμβάνονται μέτρα για την προστασία των στοιχείων έναντι αθέμιτων επιχειρηματικών πρακτικών.»

- 4 Το άρθρο 4 της Συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος, που εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 124, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση του Århus), το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες», προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε μέρος εξασφαλίζει ότι, υπό τους όρους των ακόλουθων παραγράφων του παρόντος άρθρου, οι δημόσιες αρχές, ανταποκρινόμενες σε αίτημα για περιβαλλοντικές πληροφορίες, διαθέτουν τις εν λόγω πληροφορίες στο κοινό, εντός του πλαισίου της εθνικής νομοθεσίας [...]

[...]

4. Αίτημα για περιβαλλοντικές πληροφορίες δύναται να απορρίπτεται, εάν η κοινολόγηση θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις:

[...]

δ) στον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών και βιομηχανικών πληροφοριών, σε περίπτωση που ο εν λόγω εμπιστευτικός χαρακτήρας προστατεύεται βάσει του νόμου, προκειμένου να προστατεύεται νόμιμο οικονομικό συμφέρον. Εντός του πλαισίου αυτού, κοινολογούνται πληροφορίες σχετικά με εκπομπές οι οποίες είναι σημαντικές για την προστασία του περιβάλλοντος·

[...]

Οι προαναφερόμενοι λόγοι απόρριψης ερμηνεύονται υπό στενή έννοια, λαμβανομένου υπόψη του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται από την κοινολόγηση και λαμβανομένου υπόψη κατά πόσον οι ζητούμενες πληροφορίες σχετίζονται με εκπομπές στο περιβάλλον.

[...]»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η νομοθεσία σχετικά με την έγκριση της διαθέσεως των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των βιοκτόνων στην αγορά

- 5 Το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 91/414 ορίζει τα «υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων» ως εξής:

«Μία ή περισσότερες ουσίες, παρούσες εντός ή επί των φυτών ή των προϊόντων φυτικής προέλευσης, των βρώσιμων προϊόντων ζωικής προέλευσης ή αλλού στο περιβάλλον, προερχόμενες από τη χρήση φυτοπροστατευτικού προϊόντος περιλαμβανομένων των μεταβολιτών τους και των προϊόντων που προέρχονται από την αποικοδόμηση ή την αντίδρασή τους.»

- 6 Το άρθρο 14 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας [2003/4], τα κράτη μέλη και η Επιτροπή φροντίζουν για την τήρηση του εμπιστευτικού των πληροφοριών που υποβάλλουν οι αιτούντες και οι οποίες αποτελούν βιομηχανικό ή εμπορικό απόρρητο, εφόσον το ζητήσει ο αιτών την καταχώρηση μιας δραστικής ουσίας στο παράρτημα I ή ο αιτών την έγκριση ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος και εφόσον το κράτος μέλος, ή η Επιτροπή, δεχθούν την αιτιολόγηση που προσκομίζει ο αιτών.

[...]»

- 7 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 98/8, η έννοια των «[υπολειμμάτων]» ορίζεται ως εξής:

«Μία ή περισσότερες από τις ουσίες τις οποίες περιέχει ένα βιοκτόνο και οι οποίες παραμένουν ως υπόλειμμα λόγω της χρήσεώς του, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολιτών και των προϊόντων αποικοδομήσεως ή αντιδράσεως των ουσιών αυτών.»

- 8 Το άρθρο 19 της οδηγίας αυτής, που φέρει τον τίτλο «Εμπιστευτικότητα», προβλέπει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη της οδηγίας [2003/4], ο αιτών μπορεί να υποδεικνύει στην αρμόδια αρχή τις πληροφορίες που θεωρεί ευαίσθητες από εμπορικής απόψεως και των οποίων η αποκάλυψη θα μπορούσε να τον ζημιώσει βιομηχανικά ή εμπορικά και συνεπώς επιθυμεί να θεωρηθούν εμπιστευτικές για κάθε άλλο πρόσωπο εκτός των αρμοδίων αρχών και της Επιτροπής. Στις περιπτώσεις αυτές ζητείται πλήρης αιτιολόγηση. [...]

2. Η αρμόδια αρχή που παραλαμβάνει την αίτηση αποφασίζει βάσει των εγγράφων που υποβάλλει ο αιτών ποιες πληροφορίες πρέπει να θεωρούνται εμπιστευτικές σύμφωνα με την παράγραφο 1.

[...]»

- 9 Το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1107/2009 ορίζει την έννοια των «υπολειμμάτων» ως εξής:

«[Μ]ία ή περισσότερες ουσίες, παρούσες μέσα ή πάνω σε φυτά ή σε φυτικά προϊόντα, βρώσιμα ζωικά προϊόντα, πόσιμο νερό ή αλλού στο περιβάλλον, προερχόμενες από τη χρήση φυτοπροστατευτικού προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολιτών τους και των προϊόντων διάσπασης ή αντίδρασής τους·

[...]».

- 10 Το άρθρο 33 του κανονισμού αυτού, που φέρει τον τίτλο «Αίτηση άδειας ή τροποποίηση άδειας», προβλέπει τα εξής:

«1. Ο αιτών που επιθυμεί να διαθέσει ένα φυτοπροστατευτικό προϊόν στην αγορά υποβάλλει αίτηση άδειας ή τροποποίησης άδειας, αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου του, σε κάθε κράτος μέλος στην αγορά του οποίου πρόκειται να διατεθεί το φυτοπροστατευτικό προϊόν.

[...]

4. Κατά την υποβολή της αίτησης, ο αιτών μπορεί να ζητεί να τηρηθούν εμπιστευτικές ορισμένες πληροφορίες, μεταξύ άλλων ορισμένα τμήματα του φακέλου, σύμφωνα με το άρθρο 63, και διαχωρίζει ιδιοχέρως τις πληροφορίες.

[...]

Σε περίπτωση αιτήματος πρόσβασης σε πληροφορίες, το κράτος μέλος που εξετάζει την αίτηση αποφασίζει ποιες πληροφορίες θα τηρηθούν εμπιστευτικές.

[...]»

- 11 Το άρθρο 63 του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Εμπιστευτικότητα», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Το πρόσωπο που απαιτεί να τηρηθούν εμπιστευτικές οι πληροφορίες που υποβάλλει δυνάμει του παρόντος κανονισμού παρέχει επαληθεύσιμη αιτιολόγηση, η οποία να αποδεικνύει ότι η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών θα έθιγε τα εμπορικά συμφέροντά του [...].

2. Η γνωστοποίηση των ακόλουθων πληροφοριών θεωρείται κανονικά ότι υπονομεύει την προστασία των εμπορικών συμφερόντων ή της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας των ενδιαφερομένων:

- α) η μέθοδος παρασκευής·
- β) ο προσδιορισμός της πρόσμειξης της δραστικής ουσίας, με εξαίρεση τις προσμείξεις που θεωρούνται σημαντικές από τοξικολογική, οικοτοξικολογική και περιβαλλοντική άποψη·
- γ) αποτελέσματα παρτίδων παραγωγής της δραστικής ουσίας, συμπεριλαμβανομένων των προσμείξεων·
- δ) μέθοδοι ανάλυσης προσμείξεων της δραστικής ουσίας, όπως παρασκευάζεται, με εξαίρεση τις μεθόδους για τις προσμείξεις που θεωρούνται σημαντικές από τοξικολογική, οικοτοξικολογική και περιβαλλοντική άποψη·
- ε) διασυνδέσεις μεταξύ του παραγωγού ή του εισαγωγέα και του αιτούντος ή του κατόχου της άδειας·
- στ) πληροφορίες σχετικά με την πλήρη σύνθεση ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος·
- ζ) ονομασίες και διευθύνσεις των προσώπων που συμμετέχουν στη διενέργεια δοκιμών σε σπονδυλωτά ζώα.

3. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της οδηγίας [2003/4].»

Η νομοθεσία σχετικά με την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες

12 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 5, 9 και 16 της οδηγίας 2003/4 ορίζουν τα εξής:

«(1) Η αυξημένη πρόσβαση του κοινού στις περιβαλλοντικές πληροφορίες και η διάδοση των πληροφοριών αυτών συμβάλλει στη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση προς τα περιβαλλοντικά θέματα, την ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων, ουσιαστικότερη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για περιβαλλοντικά θέματα και, τελικά, σε καλύτερο περιβάλλον.

[...]

(5) Στις 25 Ιουνίου 1998, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπέγραψε τη [Σύμβαση του Århus]. Οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου πρέπει να συμβαδίζουν προς τη σύμβαση αυτή ενόψει της σύναψής της από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

[...]

(9) Είναι επίσης απαραίτητο οι δημόσιες αρχές να διαθέτουν και να διαδίδουν, στον ευρύτερο δυνατό βαθμό, τις περιβαλλοντικές πληροφορίες στο ευρύ κοινό, χρησιμοποιώντας ειδικότερα τεχνολογίες στον τομέα της πληροφορίας και των επικοινωνιών. [...]

[...]

(16) Το δικαίωμα στην πληροφόρηση σημαίνει ότι η δημοσιοποίηση πληροφοριών θα πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας και ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στις δημόσιες αρχές να απορρίπτουν αιτήματα για περιβαλλοντικές πληροφορίες σε συγκεκριμένες και σαφώς καθοριζόμενες περιπτώσεις. Οι λόγοι απόρριψης θα πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά, το δε δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από την διάθεση των πληροφοριών θα πρέπει να σταθμίζεται συγκριτικά προς το συμφέρον που εξυπηρετείται από την άρνηση δημοσιοποίησης των πληροφοριών αυτών. [...]

13 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής τα εξής:

«Οι στόχοι της παρούσας οδηγίας είναι:

- α) να κατοχυρώσει το δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημόσιων αρχών και να καθορίσει τους βασικούς όρους και προϋποθέσεις, καθώς και πρακτικές ρυθμίσεις, άσκησης του ως άνω δικαιώματος και
- β) να διασφαλίσει ότι, σε κάθε περίπτωση, οι περιβαλλοντικές πληροφορίες διατίθενται σταδιακά και διαδίδονται στο κοινό προκειμένου να επιτυγχάνεται η ευρύτερη δυνατή συστηματική διάθεση και διάδοση περιβαλλοντικών πληροφοριών στο κοινό. Προς το σκοπό αυτό δίδεται ώθηση στη χρήση ιδίως της τεχνολογίας των τηλεπικοινωνιών μέσω υπολογιστή ή/και στην ηλεκτρονική τεχνολογία, εφόσον υπάρχουν.»

14 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

- 1) “Περιβαλλοντική πληροφορία”: οποιαδήποτε πληροφορία σε γραπτή, οπτική, ακουστική, ηλεκτρονική ή άλλη υλική μορφή, σχετικά με:
 - α) την κατάσταση των στοιχείων του περιβάλλοντος, όπως ο αέρας και η ατμόσφαιρα, το νερό, το έδαφος, το χώμα, τα τοπία και οι φυσικές τοποθεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υδροβιότοπων, των παράκτιων και των θαλάσσιων περιοχών, η βιοποικιλότητα και τα στοιχεία της, συμπεριλαμβανομένων των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, και η αλληλεπίδραση μεταξύ των στοιχείων αυτών·
 - β) παράγοντες, όπως οι ουσίες, η ενέργεια, ο θόρυβος, οι ακτινοβολίες ή τα απόβλητα, συμπεριλαμβανομένων των ραδιενεργών αποβλήτων, οι εκπομπές, οι απορρίψεις και άλλες εκχύσεις στο περιβάλλον, που επηρεάζουν ή ενδέχεται να επηρεάσουν τα στοιχεία του περιβάλλοντος που αναφέρονται στο στοιχείο α)·

[...]».

15 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες κατόπιν αίτησης», έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι δημόσιες αρχές υποχρεούνται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, να παρέχουν τις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις ίδιες ή για λογαριασμό τους, σε όποιον υποβάλλει σχετική αίτηση και χωρίς ο αιτών να οφείλει να επικαλεσθεί οιοδήποτε συμφέρον.»

16 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4, που φέρει τον τίτλο «Εξαιρέσεις», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν την απόρριψη αιτήσεων περιβαλλοντικών πληροφοριών εάν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά:

[...]

- δ) τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών όταν η εθνική ή κοινοτική νομοθεσία προβλέπει αυτόν τον εμπιστευτικό χαρακτήρα προκειμένου να προστατευθεί θεμιτό οικονομικό συμφέρον, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου συμφέροντος για την τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των στατιστικών στοιχείων και του φορολογικού απορρήτου·

[...]

Οι λόγοι απόρριψης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 ερμηνεύονται συστατικά, λαμβανομένου υπόψη, για τη συγκεκριμένη περίπτωση, του δημόσιου συμφέροντος που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση των πληροφοριών. Σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση των πληροφοριών σταθμίζεται συγκριτικά προς το συμφέρον που εξυπηρετεί η άρνηση. Τα κράτη μέλη δεν δύνανται, δυνάμει της παραγράφου 2 στοιχεία α), δ), στ), ζ) και η), να προβλέπουν την απόρριψη αιτήσεων που αφορούν πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον.

[...]»

Η εφαρμοστέα επί των βιομηχανικών εκπομπών νομοθεσία

- 17 Το άρθρο 2, σημεία 3 και 5, της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (ΕΕ 1996, L 257, σ. 26), προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

- 3) “εγκατάσταση”: κάθε ακίνητη τεχνική μονάδα όπου εκτελούνται μία ή περισσότερες από τις δραστηριότητες του παραρτήματος I, καθώς και όλες οι άλλες άμεσα συνδεδεμένες δραστηριότητες, τεχνικώς συναφείς με τις εκεί εκτελούμενες, και η οποία ενδέχεται να επηρεάζει τις εκπομπές και τη ρύπανση·

[...]

- 5) “εκπομπή”: η άμεση ή έμμεση απόρριψη ουσιών, κραδασμών, θερμότητας ή θορύβου στον αέρα, το νερό ή το έδαφος, από σημειακές ή διάχυτες πηγές της εγκατάστασης·

[...]».

- 18 Το άρθρο 3, σημεία 3 και 4, της οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (ΕΕ 2010, L 334, σ. 17) ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

- 3) “εγκατάσταση”: κάθε σταθερή τεχνική μονάδα εντός της οποίας διεξάγονται μία ή περισσότερες από τις δραστηριότητες του Παραρτήματος I ή του μέρους 1 του Παραρτήματος VII, καθώς και όλες οι άλλες άμεσα συνδεδεμένες δραστηριότητες, στον ίδιο χώρο, οι οποίες είναι τεχνικώς συναφείς με τις αναφερόμενες στα εν λόγω παραρτήματα, και ενδέχεται να επηρεάζουν τις εκπομπές και τη ρύπανση,

- 4) “εκπομπή”: η άμεση ή έμμεση απόρριψη ουσιών, κραδασμών, θερμότητας ή θορύβου στην ατμόσφαιρα, τα ύδατα ή το έδαφος, από σημειακές ή διάχυτες πηγές της εγκατάστασης».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 19 Με αποφάσεις της 28ης Απριλίου και της 8ης Ιουλίου 2011, το CTB, αρμόδια ολλανδική αρχή για τη χορήγηση και την τροποποίηση των αδειών κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων στην αγορά, αποφάσισε να τροποποιήσει τις άδειες διαφόρων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, καθώς και ενός βιοκτόνου προϊόντος, εχόντων ως βάση τους τη δραστική ουσία ιμιδακλοπρίδη, που διαθέτει μεταξύ άλλων εντομοκτόνο δράση.

- 20 Με έγγραφο της 11ης Μαΐου, της 24ης Αυγούστου και της 25ης Οκτωβρίου 2011, το Bijenstichting, ολλανδικό σωματείο για την προστασία των μελισσών, ζήτησε από το CTB, βάσει της οδηγίας 2003/4, τη γνωστοποίηση 84 εγγράφων σχετικά με τις εν λόγω άδειες.

- 21 Η Bayer, εταιρία με δραστηριότητα μεταξύ άλλων στους τομείς της προστασίας των καλλιεργειών και της καταπολεμήσεως των παρασίτων, κάτοχος πολλών από τις ως άνω άδειες, αντιτάχθηκε στη γνωστοποίηση αυτή για τον λόγο ότι θίγει το δικαίωμα του δημιουργού και το απόρρητο εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών και επιπλέον καθιστά κενό περιεχομένου το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων.
- 22 Με απόφαση της 9ης Ιουλίου 2012, το CTB αρχικώς απέρριψε εξ ολοκλήρου τις υποβληθείσες από το Bijenstichting αιτήσεις γνωστοποίησης. Προς στήριξη της απορριπτικής αυτής αποφάσεως, το CTB έκρινε ειδικότερα ότι οι αιτήσεις αυτές δεν αφορούσαν «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω αιτήσεις δεν μπορούσαν να γίνουν δεκτές παρά μόνο στην περίπτωση που με βάση τη στάθμιση μεταξύ του γενικού συμφέροντος προς γνωστοποίηση, αφενός, και του ειδικού συμφέροντος του κατόχου της άδειας κυκλοφορίας στην αγορά για εμπιστευτική μεταχείριση των επίμαχων στοιχείων, αφετέρου, δικαιολογούνταν η γνωστοποίησή τους, περίπτωση η οποία εν προκειμένω πάντως δεν συνέτρεχε σύμφωνα με το CTB.
- 23 Το Bijenstichting άσκησε διοικητική ένσταση κατά της εν λόγω απορριπτικής αποφάσεως, οπότε το CTB προέβη εν συνεχεία σε μερική επανεξέτασή της, με απόφαση δε της 18ης Μαρτίου 2013 έκρινε την ως άνω διοικητική ένσταση ως εν μέρει βάσιμη.
- 24 Έτσι, με την απόφαση της 18ης Μαρτίου 2013, το CTB εκτίμησε ότι ως «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, έπρεπε να θεωρηθούν τα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τις πραγματικές εκπομπές φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων στο περιβάλλον.
- 25 Εν προκειμένω όμως, σύμφωνα με το CTB, 35 από τα έγγραφα των οποίων ζητήθηκε η γνωστοποίηση περιείχαν τέτοια πληροφοριακά στοιχεία. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τον εν λόγω φορέα, οι λόγοι που μπορούσαν να προβληθούν προκειμένου να μη γίνει δεκτή μια τέτοια γνωστοποίηση ήταν πολύ περιορισμένοι. Στους λόγους αυτούς περιλαμβάνονταν η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του κατόχου της άδειας κυκλοφορίας του επίμαχου προϊόντος στην αγορά. Πάντως, βάσει σταθμίσεως μεταξύ του γενικού συμφέροντος προς γνωστοποίηση και της προστασίας των δικαιωμάτων αυτών, το CTB εκτίμησε ότι έπρεπε να επικρατήσει το πρώτο. Ως εκ τούτου, έδωσε εντολή γνωστοποίησης των εν λόγω εγγράφων.
- 26 Τα 35 αυτά έγγραφα περιελάμβαναν μεταξύ άλλων εργαστηριακές μελέτες ως προς τις επιπτώσεις της ιμιδακλοπρίδης στις μέλισσες, καθώς και ημιεπιτόπιες μελέτες που μετρούσαν τα υπολείμματα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των βιοκτόνων καθώς και των δραστικών ουσιών τους που απαντούσαν, συνεπεία της χρήσεως των προϊόντων αυτών στον αέρα ή στο έδαφος, στους σπόρους, στα φύλλα, στη γύρη ή στο νέκταρ του φυτού στο οποίο είχε χρησιμοποιηθεί το προϊόν, καθώς και στο μέλι και στις μέλισσες. Τα έγγραφα αυτά περιελάμβαναν επίσης την περίληψη μιας μελέτης για τη μετακίνηση της ιμιδακλοπρίδης μεταξύ των φυτών και τη σταγονόρροια, δηλαδή την έκκριση σταγόνων νερού από το φυτό, καθώς και δύο παρουσιάσεις.
- 27 Για τα υπόλοιπα 49 έγγραφα, το CTB έκρινε αντιθέτως ότι αυτά δεν αφορούσαν «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το CTB, η πρόσβαση σε αυτά τα 49 έγγραφα μπορούσε να μην επιτραπεί βάσει όχι μόνο της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά και του απόρρητου των εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών. Αφού προέβη, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, στη στάθμιση των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων, το CTB αρνήθηκε τη γνωστοποίηση των εν λόγω εγγράφων.
- 28 Τόσο το Bijenstichting όσο και η Bayer προσέβαλαν την από 18 Μαρτίου 2013 απόφαση του CTB ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικού εφετείου αρμόδιου για υποθέσεις οικονομικής φύσεως, Κάτω Χώρες).

- 29 Προκειμένου να επιλύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί, το δικαστήριο αυτό διερωτάται ιδίως για το ποια είναι η σχέση μεταξύ, αφενός, των καθεστώτων εμπιστευτικής μεταχειρίσεως που προβλέπονται από τις επιμέρους νομοθεσίες για τη διάθεση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των βιοκτόνων στην αγορά, ήτοι, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, από τις οδηγίες 91/414 και 98/8 καθώς και τον κανονισμό 1107/2009, και, αφετέρου, του γενικού καθεστώτος για την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες το οποίο διέπεται από την οδηγία 2003/4.
- 30 Ειδικότερα, το δικαστήριο αυτό διερωτάται αν, όπως υποστηρίζει το Bijenstichting, ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των ζητηθεισών από την ίδια πληροφοριών έπρεπε να είχε αναγνωρισθεί από το CTB, κατόπιν αιτήσεως της Bayer, το αργότερο κατά την τροποποίηση της άδειας κυκλοφορίας των επίμαχων προϊόντων στην αγορά, ή αν, όπως υποστηρίζει το CTB, ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των πληροφοριών αυτών μπορούσε να αναγνωρισθεί και αργότερα, στο πλαίσιο εναντιώσεως της Bayer κατά των αιτήσεων προσβάσεως στις εν λόγω πληροφορίες τις οποίες υπέβαλε μεταγενεστέρως το Bijenstichting βάσει της οδηγίας 2003/4, μολονότι οι αιτήσεις αυτές αφορούσαν πληροφορίες για τις οποίες η Bayer δεν είχε ζητήσει εμπιστευτική μεταχείριση στο πλαίσιο της διαδικασίας τροποποίησης της άδειας κυκλοφορίας στην αγορά.
- 31 Συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση, το CTB θα έπρεπε να είχε κάνει πλήρως δεκτές τις υποβληθείσες από το Bijenstichting αιτήσεις γνωστοποίησης, χωρίς να δύναται να απορρίψει ενδεχομένως τις αιτήσεις αυτές κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4. Αντιθέτως, στη δεύτερη περίπτωση, το CTB μπορούσε να λάβει υπόψη τις, υποβληθείσες για πρώτη φορά στο πλαίσιο των εν λόγω αιτήσεων, παρατηρήσεις της Bayer περί εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών αυτών.
- 32 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί επίσης αμφιβολίες για το πώς πρέπει να ερμηνεύεται ο όρος «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 και διερωτάται αν εμπίπτουν σε αυτόν οι πληροφορίες στις οποίες το Bijenstichting ζητεί να του παρασχεθεί πρόσβαση.
- 33 Ειδικότερα, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, οι υποβληθείσες από το Bijenstichting αιτήσεις γνωστοποίησης δεν μπορούσαν, κατά τη διάταξη αυτή, να απορριφθούν για τον λόγο ότι η γνωστοποίηση αυτή θα μπορούσε να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών τις οποίες είχε υποβάλει η Bayer. Αντιθέτως, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, θα έπρεπε, προκειμένου να κριθεί κατά πόσον επιβάλλεται η γνωστοποίηση των εν λόγω πληροφοριών, να γίνει στάθμιση του συμφέροντος για εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών αυτών με το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η εν λόγω γνωστοποίηση.
- 34 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό εφετείο αρμόδιο για υποθέσεις οικονομικής φύσεως) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνεπάγονται οι διατάξεις του άρθρου 14 της οδηγίας 91/414, του άρθρου 63 σε συνδυασμό με το άρθρο 59 του κανονισμού 1107/2009 ή του άρθρου 19 της οδηγίας 98/8 ότι πρέπει, πριν από ή κατά την παροχή της άδειας κυκλοφορίας, ή αντιστοίχως πριν από ή κατά την τροποποίηση της άδειας, να λαμβάνεται, για κάθε πηγή πληροφορίας, απόφαση προσβάσιμη στους τρίτους ενδιαφερομένους επί αιτήσεως εμπιστευτικότητας, υπό την έννοια των προαναφερθέντων άρθρων 14, 63 και 19, υποβληθείσας από τον κατά τα εν λόγω άρθρα αιτούντα;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα: έχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4 την έννοια ότι, ελλείψει αποφάσεως κατά την έννοια του προηγούμενου ερωτήματος, οφείλει το καθού, ως εθνική αρχή, να δημοσιοποιήσει τις ζητηθείσες περιβαλλοντικές πληροφορίες όταν η εν λόγω αίτηση υποβάλλεται μετά τη χορήγηση ή την τροποποίηση της άδειας κυκλοφορίας;

- 3) Πώς πρέπει να ερμηνευθεί ο όρος “εκπομπές στο περιβάλλον” του άρθρου 4, παράγραφος 2, [δεύτερο εδάφιο], της οδηγίας 2003/4, λαμβανομένων υπόψη όσων προβλήθηκαν συναφώς από τους διαδίκους τα οποία εκτίθενται στην παράγραφο 5.5 [της αποφάσεως περί παραπομπής], εξεταζόμενων υπό το πρίσμα του περιεχομένου των εγγράφων το οποίο παρατίθεται στην παράγραφο 5.2 [της αποφάσεως αυτής];
- 4) α) Δύνανται δεδομένα τα οποία αξιολογούν την έκχυση ενός προϊόντος, της δραστικής ουσίας (ή των δραστικών ουσιών) του και άλλων συστατικών του στο περιβάλλον ως αποτέλεσμα της χρήσεως του προϊόντος αυτού να θεωρηθούν “πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον”;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, έχει σημασία το αν τα δεδομένα αυτά ελήφθησαν μέσω (ημι)επιτόπιων μελετών ή άλλων μελετών [όπως για παράδειγμα εργαστηριακών μελετών και μελετών της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος (translocation)];
- 5) Μπορούν να χαρακτηριστούν ως “πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον” οι πληροφορίες για εργαστηριακές μελέτες στις οποίες η δοκιμή έχει σχεδιαστεί με σκοπό την εξέταση, υπό τυποποιημένες συνθήκες, μεμονωμένων παραμέτρων και στο πλαίσιο αυτό αποκλείονται πολλοί παράγοντες (όπως για παράδειγμα κλιματολογικές επιρροές), οι δε δοκιμές πραγματοποιούνται συχνά με μεγάλες –σε σύγκριση με τη χρήση στην πράξη– δοσολογίες;
- 6) Πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να νοηθούν ως “εκπομπές στο περιβάλλον” επίσης τα υπολείμματα μετά την εφαρμογή του προϊόντος στη διάταξη δοκιμής, για παράδειγμα στον αέρα ή στο έδαφος, στα φύλλα, στη γύρη ή στο νέκταρ ενός φυτού (το οποίο προέκυψε από σπόρο στον οποίο έχει χρησιμοποιηθεί το προϊόν), στο μέλι ή σε οργανισμούς μη στόχους;
- 7) Ισχύει τούτο επίσης για τη μέτρηση της παρασύρσεως (της ουσίας) κατά την εφαρμογή του προϊόντος στη διάταξη δοκιμής;
- 8) Συνεπάγεται ο όρος “πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον”, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, [...] της οδηγίας 2003/4, ότι όταν πρόκειται για εκπομπές στο περιβάλλον πρέπει να δημοσιοποιείται ολόκληρη η πηγή πληροφοριών και όχι μόνο τα δεδομένα (μετρήσεων) που ενδεχομένως μπορούν να εξαχθούν από αυτήν;
- 9) Πρέπει για την εφαρμογή του λόγου εξαιρέσεως που αφορά τις εμπιστευτικές εμπορικές ή βιομηχανικές πληροφορίες κατά την έννοια του [...] άρθρου 4, παράγραφος 2, [πρώτο εδάφιο], στοιχείο δ', [της οδηγίας 2003/4] να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, των “εκπομπών” και, αφετέρου, των “απορρίψεων και άλλων εκχύσεων στο περιβάλλον” κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας [αυτής];»

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 35 Μετά την ανάπτυξη των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα στις 7 Απριλίου 2016, η Bayer, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Μαΐου 2016, ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.
- 36 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η Bayer υποστηρίζει κατ' ουσίαν, καταρχάς, ότι εναπόκειται αποκλειστικώς στον εθνικό δικαστή να κρίνει αν οι επίδικες στην κύρια δίκη πληροφορίες στις οποίες αναφέρονται το τέταρτο, το πέμπτο, το έκτο, το έβδομο και το όγδοο προδικαστικό ερώτημα είναι «σχετικ[ές] με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4. Πάντως, για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα αποφάσιζε να λάβει θέση επί των ερωτημάτων αυτών, όπως έπραξε η γενική εισαγγελέα, η Bayer ζητεί την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας έτσι ώστε το Δικαστήριο να μπορέσει να λάβει γνώση των εγγράφων στα

οποία το Bijenstichting ζητεί να του παρασχεθεί πρόσβαση και να κρίνει, επ' αυτής της βάσεως, αν οι πληροφορίες που περιέχονται στα έγγραφα αυτά είναι «σχετικ[ές] με εκπομπές στο περιβάλλον». Περαιτέρω, η Bayer φρονεί ότι οι απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα τις οποίες πρότεινε η γενική εισαγγελέας δεν λαμβάνουν υπόψη το πλήρες και εξαντλητικό σύστημα που διέπει τη γνωστοποίηση των εγγράφων και το οποίο έχουν εγκαθιδρύσει οι οδηγίες 91/414 και 98/8 καθώς και ο κανονισμός 1107/2009. Τέλος, για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι οι επίδικες στην κύρια δίκη πληροφορίες αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον, η Bayer ζητεί επίσης από το Δικαστήριο να εξετάσει το ζήτημα του ακριβούς τρόπου προσβάσεως στις πληροφορίες αυτές, ιδίως δε αν θα ήταν αποδεκτή η δημοσιοποίηση μέσα σε αίθουσα αναγνωστηρίου.

- 37 Συναφώς, επισημαίνεται εκ προοιμίου, αφενός, ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας του δεν προβλέπουν δυνατότητα των διαδίκων να καταθέσουν παρατηρήσεις προς απάντηση στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα (βλ., ιδίως, διάταξη της 4ης Φεβρουαρίου 2000, *Emesa Sugar*, C-17/98, EU:C:2000:69, σκέψη 2, και απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012, *Döhler Neuenkirchen*, C-262/10, EU:C:2012:559, σκέψη 29).
- 38 Αφετέρου, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, μεταξύ άλλων αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή ακόμη όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων (βλ., ιδίως, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, *Borealis Polyolefine* κ.λπ., C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 και C-391/14 έως C-393/14, EU:C:2016:311, σκέψη 40).
- 39 Εν προκειμένω, όμως, διαπιστώνεται ότι το αίτημα της Bayer περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας αποσκοπεί κατ' ουσίαν στο να δοθεί απάντηση στις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα. Εξάλλου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι έχει επαρκώς διαφωτιστεί για την έκδοση της αποφάσεώς του, δεν χρειάζεται δε, προς επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, να στηριχθεί σε επιχειρήματα επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.
- 40 Κατά συνέπεια, το αίτημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

- 41 Με τα δύο πρώτα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να συνεξετασθούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της οδηγίας 91/414, το άρθρο 19 της οδηγίας 98/8 καθώς και τα άρθρα 33, παράγραφος 4, και 63 του κανονισμού 1107/2009, πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, αν ο αιτών άδεια κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου στην αγορά δεν έχει ζητήσει, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προβλέπεται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, την εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών τις οποίες προσκόμισε στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, η αρμόδια αρχή, που επιλαμβάνεται, μετά την περάτωση της εν λόγω διαδικασίας, μιας αιτήσεως προσβάσεως στις πληροφορίες αυτές την οποία έχει υποβάλει τρίτος βάσει της οδηγίας 2003/4, υποχρεούται να δεχθεί την αίτηση αυτή, χωρίς να δύναται να εξετάσει τις αντιρρήσεις του εν λόγω αιτούντος κατά της ως άνω αιτήσεως προσβάσεως και, ενδεχομένως, να απορρίψει την αίτηση αυτή για τον λόγο ότι η γνωστοποίηση των επίμαχων πληροφοριών θα μπορούσε να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

- 42 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 14 της οδηγίας 91/414, το άρθρο 19 της οδηγίας 98/8 καθώς και τα άρθρα 33, παράγραφος 4, και 63 του κανονισμού 1107/2009, ο αιτών άδεια κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου στην αγορά δύναται, στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπεται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, να ζητήσει την εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών που συνιστούν βιομηχανικό ή εμπορικό απόρρητο ή τις οποίες θεωρεί ευαίσθητες από εμπορικής απόψεως και των οποίων η αποκάλυψη θα μπορούσε να τον ζημιώσει βιομηχανικά ή εμπορικά.
- 43 Ωστόσο, το άρθρο 14, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/414, το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/8 καθώς και το άρθρο 63 του κανονισμού 1107/2009 προβλέπουν επίσης ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται με την επιφύλαξη της οδηγίας 2003/4.
- 44 Προκύπτει, κατά συνέπεια, ότι πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να υπαγάγει στις γενικές διατάξεις της οδηγίας 2003/4 τις αιτήσεις τρίτων για την παροχή προσβάσεως στις πληροφορίες που περιέχονται στους φακέλους των αιτήσεων για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων στην αγορά και για τις οποίες μπορεί να ζητηθεί εμπιστευτική μεταχείριση κατ' εφαρμογήν των προπαρατεθεισών διατάξεων (βλ., a contrario, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, *Ville de Lyon*, C-524/09, EU:C:2010:822, σκέψη 40).
- 45 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν την απόρριψη αιτήσεων προσβάσεως σε περιβαλλοντικές πληροφορίες εάν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά κάποιο από τα συμφέροντα που προβλέπονται στο άρθρο αυτό, μεταξύ των οποίων και ο εμπιστευτικός χαρακτήρας εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.
- 46 Η διάταξη αυτή δεν εξαρτά την εν λόγω δυνατότητα απορρίψεως από την υποβολή αιτήσεως εμπιστευτικής μεταχειρίσεως σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αιτήσεως γνωστοποιήσεως.
- 47 Επομένως, παρά τα υποστηριζόμενα από το *Bijensichting*, η αρμόδια αρχή, ενώπιον της οποίας υποβάλλεται, βάσει της οδηγίας 2003/4, αίτηση προσβάσεως σε πληροφορίες τις οποίες προσκόμισε ο αιτών άδεια κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου στην αγορά, στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπεται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, δεν υποχρεούται να δεχθεί την αίτηση αυτή και να γνωστοποιήσει τις ζητηθείσες πληροφορίες απλώς και μόνο διότι ο ως άνω αιτών δεν ζήτησε την εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών αυτών σε προγενέστερο στάδιο, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας.
- 48 Επομένως, η αρχή αυτή πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει, ενδεχομένως βάσει των αντιρρήσεων του εν λόγω αιτούντος, κατά πόσον η δημοσιοποίηση αυτή θα ενείχε τον κίνδυνο να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών και αν η ως άνω αίτηση πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της ως άνω οδηγίας.
- 49 Βάσει των ανωτέρω, στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι το γεγονός ότι ο αιτών άδεια κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου στην αγορά δεν ζήτησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προβλέπεται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, την εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών τις οποίες προσκόμισε στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας βάσει του άρθρου 14 της οδηγίας 91/414, του άρθρου 19 της οδηγίας 98/8 ή των άρθρων 33, παράγραφος 4, και 63 του κανονισμού 1107/2009 δεν εμποδίζει την αρμόδια αρχή η οποία επιλαμβάνεται, μετά την περάτωση της εν λόγω διαδικασίας, αιτήσεως προσβάσεως στις πληροφορίες αυτές την οποία έχει υποβάλει τρίτος βάσει της οδηγίας 2003/4 να εξετάσει τις αντιρρήσεις του εν λόγω αιτούντος κατά της ως άνω αιτήσεως προσβάσεως και να απορρίψει, ενδεχομένως, την αίτηση αυτή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4,

παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της οδηγίας αυτής για τον λόγο ότι η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

Επί του τρίτου, του τετάρτου, του πέμπτου, του έκτου, του εβδόμου και του ενάτου ερωτήματος

- 50 Με το τρίτο, το τέταρτο, το πέμπτο, το έκτο, το έβδομο και το ένατο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να συνεξετασθούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν στην έννοια «εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 εμπίπτουν οι εκχύσεις στο περιβάλλον φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων, ή των ουσιών τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν πρέπει να θεωρούνται ως «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής τα δεδομένα για την αξιολόγηση των εκχύσεων αυτών στο περιβάλλον και για τις επιπτώσεις των εν λόγω εκχύσεων, περιλαμβανομένων και των δεδομένων που προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες καθώς και εκείνων που προέκυψαν από εργαστηριακές μελέτες ή από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος (translocation), οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή.
- 51 Μολονότι στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν τα διάφορα έγγραφα στα οποία το Bijenstichting ζητεί εν προκειμένω να του παρασχεθεί πρόσβαση εμπίπτουν στην έννοια «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, είναι πάντως έργο του Δικαστηρίου να υποδείξει στο αιτούν δικαστήριο τα αντικειμενικά στοιχεία που πρέπει να πρυτανεύσουν σε μια τέτοια εκτίμηση.
- 52 Συναφώς, τονίζεται καταρχάς ότι, εφόσον στην οδηγία αυτή δεν ορίζεται η έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» ούτε η έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον», η ερμηνεία των εννοιών αυτών πρέπει να πραγματοποιηθεί με βάση το όλο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας και του σκοπού της.
- 53 Αφενός όμως, όπως επιβεβαιώνεται από την αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2003/4, εκδίδοντας την οδηγία αυτή, ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να διασφαλίσει τη συμβατότητα του δικαίου της Ένωσης προς τη Σύμβαση του Århus ενόψει της συνάψεώς της από την Κοινότητα, προβλέποντας ένα γενικό καθεστώς που να εξασφαλίζει ότι οιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο κράτους μέλους έχει δικαίωμα προσβάσεως στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών χωρίς να υποχρεούται να επικαλεσθεί οιοδήποτε σχετικό συμφέρον (βλ., ιδίως, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Fish Legal και Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 36).
- 54 Εξ αυτού συνάγεται ότι, για την ερμηνεία της οδηγίας 2003/4, σκοπός της οποίας είναι η θέση σε εφαρμογή της Συμβάσεως του Århus στο δίκαιο της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γράμμα και το αντικείμενο της Συμβάσεως (βλ., ιδίως, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Fish Legal και Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 37) και, ειδικότερα, το άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της Συμβάσεως που προβλέπει ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας εμπορικών και βιομηχανικών πληροφοριών δεν μπορεί να προβληθεί κατά της δημοσιοποιήσεως των πληροφοριών σχετικά με εκπομπές σημαντικών για την προστασία του περιβάλλοντος.
- 55 Αφετέρου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σκοπός της οδηγίας 2003/4 είναι να διασφαλισθεί η καταρχήν πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών και να επιτευχθεί, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 9 και από το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, η ευρύτερη δυνατή συστηματική διάθεση και διάδοση των πληροφοριών αυτών στο κοινό (βλ., ιδίως, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Fish Legal και Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 66).

- 56 Επομένως, όπως προβλέπουν ρητώς το άρθρο 4, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως του Århus καθώς και η αιτιολογική σκέψη 16 και το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, η γνωστοποίηση των πληροφοριών πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας και οι προβλεπόμενοι στις διατάξεις αυτές λόγοι απορρίψεως πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Stichting Natuur en Milieu κ.λπ., C-266/09, EU:C:2010:779, σκέψη 52, καθώς και της 28ης Ιουλίου 2011, Office of Communications, C-71/10, EU:C:2011:525, σκέψη 22).
- 57 Προβλέποντας όμως ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών δεν μπορεί να προβληθεί κατά της δημοσιοποίησης των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον», το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 καθιστά δυνατή τη συγκεκριμένη εφαρμογή του κανόνα αυτού και της αρχής της ευρύτερης δυνατής προσβάσεως στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών.
- 58 Εξ αυτού συνάγεται ότι, παρά τα υποστηριζόμενα ιδίως από την Bayer, τη Γερμανική Κυβέρνηση και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν πρέπει να προκριθεί στενή ερμηνεία των όρων «εκπομπές στο περιβάλλον» και «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4.
- 59 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των σκέψεων πρέπει να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα.
- Επί της έννοιας του όρου «εκπομπές στο περιβάλλον»
- 60 Για την ερμηνεία της έννοιας «εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, πρέπει να καθορισθεί αν, όπως υποστηρίζουν ιδίως η Bayer, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, η έννοια αυτή πρέπει να διακρίνεται από τις «απορρίψεις» και τις «εκχύσεις» και αν πρέπει να περιοριστεί στις εκπομπές τις οποίες καλύπτει η οδηγία 2010/75, δηλαδή στις εκπομπές που προέρχονται από ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις τον ορισμό των οποίων δίνει η οδηγία αυτή, ή αν η έννοια αυτή καλύπτει και τις απορρίψεις στο περιβάλλον προϊόντων ή ουσιών όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα και οι ουσίες τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά.
- 61 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα αν η έννοια του όρου «εκπομπές» πρέπει να διακρίνεται από εκείνη των «απορρίψεων» και των «εκχύσεων», υπογραμμίζεται ότι το άρθρο 2, σημείο 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/4, το οποίο απαριθμεί τους παράγοντες που δύνανται να εμπίπτουν στην έννοια της «περιβαλλοντικής πληροφορίας», φαίνεται βεβαίως, εκ πρώτης όψεως, να προβαίνει σε μια τέτοια διάκριση.
- 62 Εντούτοις, αφενός, η Σύμβαση του Århus αγνοεί τη διάκριση αυτή, καθόσον απλώς προβλέπει, στο άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', ότι η προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικών και βιομηχανικών πληροφοριών δεν μπορεί να προβληθεί κατά της δημοσιοποίησης των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές οι οποίες είναι σημαντικές για την προστασία του περιβάλλοντος».
- 63 Αφετέρου, όπως εξέθεσε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 59 των προτάσεών της, διάκριση μεταξύ εκπομπών, απορρίψεων και άλλων εκχύσεων είναι άτοπη, δεδομένου του επιδιωκόμενου από την οδηγία 2003/4 σκοπού της δημοσιοποίησης των περιβαλλοντικών πληροφοριών, έχει δε τεχνητό χαρακτήρα.

- 64 Πράγματι, τόσο οι εκπομπές αερίων ή ουσιών στην ατμόσφαιρα όσο και οι άλλες εκχύσεις ή απορρίψεις, όπως οι απορρίψεις ουσιών, μειγμάτων, οργανισμών, μικροοργανισμών, κραδασμών, θερμότητας ή θορύβου στο περιβάλλον, ειδικότερα στον αέρα, το νερό και το έδαφος, είναι ικανές να επηρεάσουν αρνητικά τα διάφορα αυτά στοιχεία του περιβάλλοντος.
- 65 Εξάλλου, οι όροι «εκπομπές», «απορρίψεις» και «εκχύσεις» σε μεγάλο βαθμό αλληλοεπικαλύπτονται, όπως πιστοποιεί η χρήση της διατυπώσεως «άλλες εκχύσεις» στο άρθρο 2, σημείο 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής από την οποία προκύπτει ότι οι εκπομπές και οι απορρίψεις συνιστούν ταυτοχρόνως και εκχύσεις στο περιβάλλον.
- 66 Έτσι, πολλές πράξεις της Ένωσης, όπως η οδηγία 2010/75, αλλά και η οδηγία 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (ΕΕ 2004, L 143, σ. 56), και ο κανονισμός (ΕΚ) 166/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 2006, για τη σύσταση ευρωπαϊκού μητρώου έκλυσης και μεταφορές ρύπων και για την τροποποίηση των οδηγιών 91/689/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2006, L 33, σ. 1), εξομοιώνουν σε μεγάλο βαθμό τις έννοιες των «εκπομπών», των «εκχύσεων» και των «απορρίψεων».
- 67 Εξ αυτού συνάγεται ότι, για τους σκοπούς της ερμηνείας της κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοιας «εκπομπές στο περιβάλλον», δεν πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της έννοιας αυτής και των εννοιών «απορρίψεις» ή «εκχύσεις» στο περιβάλλον.
- 68 Δεύτερον, πρέπει ακόμη να καθορισθεί αν, όπως υποστηρίζουν η Bayer, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» πρέπει να περιοριστεί στις εκπομπές εκείνες τις οποίες καλύπτει η οδηγία 2010/75 –δηλαδή, σύμφωνα με το άρθρο 3, σημείο 4, της οδηγίας αυτής, στις άμεσες ή έμμεσες απορρίψεις, στον αέρα, στο νερό ή στο έδαφος, ουσιών, κραδασμών, θερμότητας ή θορύβου από σημειακές ή διάχυτες πηγές ορισμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων–, κατ' αποκλεισμό των εκπομπών από άλλες πηγές, όπως είναι οι εκπομπές που προκύπτουν από τον ψεκάσμο προϊόντος στον αέρα ή από την εφαρμογή του στα φυτά, στο νερό ή στο έδαφος.
- 69 Ασφαλώς, το κείμενο των κατευθυντηρίων γραμμών για την εφαρμογή της Συμβάσεως του Århus, όπως είχε το 2000, πρότεινε, για τον ορισμό της έννοιας των «εκπομπών», να χρησιμοποιηθεί ο διατυπούμενος στο άρθρο 2, σημείο 5, της οδηγίας 96/61 ορισμός της έννοιας αυτής, ο οποίος επαναλαμβάνεται αυτολεξεί στο άρθρο 3, σημείο 4, της οδηγίας 2010/75, ενώ πλέον το κείμενο αυτό, υπό τη μορφή με την οποία δημοσιεύθηκε το 2014, παραπέμπει στον ορισμό της δεύτερης αυτής διατάξεως.
- 70 Πάντως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μολονότι οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να θεωρηθούν ως επεξηγηματικό έγγραφο δυνάμενο, ενδεχομένως, να ληφθεί υπόψη, μαζί με άλλα σχετικά στοιχεία, για τους σκοπούς της ερμηνείας της Συμβάσεως του Århus, οι αναπτύξεις τις οποίες περιέχει ουδόλως είναι δεσμευτικές και δεν χαρακτηρίζονται από την κανονιστική ισχύ των διατάξεων της Συμβάσεως (βλ., ιδίως, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Fish Legal και Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 71 Αφενός, από κανένα στοιχείο της Συμβάσεως του Århus ή της οδηγίας 2003/4 δεν μπορεί να συναχθεί ότι η έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» πρέπει να περιορίζεται στις εκπομπές εκείνες οι οποίες προέρχονται από ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις.
- 72 Αφετέρου, ένας τέτοιος περιορισμός θα ήταν αντίθετος προς αυτό καθαυτό το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της ως άνω Συμβάσεως. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι οι πληροφορίες σχετικά με εκπομπές οι οποίες είναι σημαντικές για την προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να δημοσιοποιούνται. Πληροφορίες όμως οι οποίες αφορούν εκπομπές

προερχόμενες από πηγές διαφορετικές από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις, όπως οι εκπομπές που προκύπτουν από την εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων, είναι εξίσου σημαντικές για την προστασία του περιβάλλοντος όπως και οι πληροφορίες σχετικά με τις βιομηχανικές προελεύσεως εκπομπές.

- 73 Εξάλλου, ο περιορισμός της κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοιας των «εκπομπών στο περιβάλλον» στις εκπομπές εκείνες οι οποίες προέρχονται από ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις δεν συμβιβάζεται με τον σκοπό της οδηγίας αυτής που συνίσταται στην ευρύτερη δυνατή δημοσιοποίηση των περιβαλλοντικών πληροφοριών.
- 74 Κατά συνέπεια, μια τέτοια ερμηνεία της έννοιας αυτής δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 75 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν πρέπει ούτε να γίνεται διάκριση μεταξύ της έννοιας «εκπομπές στο περιβάλλον» και των εννοιών «απορρίψεις» και «εκχύσεις» ούτε να περιορίζεται η έννοια αυτή στις εκπομπές τις οποίες καλύπτει η οδηγία 2010/75, κατ' αποκλεισμό των απορρίψεων στο περιβάλλον προϊόντων ή ουσιών προερχομένων από πηγές διαφορετικές από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις.
- 76 Συνεπώς, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» δεν μπορεί να μην εμπερικλείει τις απορρίψεις στο περιβάλλον προϊόντων και ουσιών όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα και οι ουσίες τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά.
- 77 Τούτου δεδομένου, η εν λόγω έννοια πρέπει πάντως να περιορισθεί στις μη έχουσες υποθετικό χαρακτήρα εκπομπές, δηλαδή στις πραγματικές ή δυνάμενες να προβλεφθούν εκπομπές του επίμαχου προϊόντος ή ουσίας υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως.
- 78 Συναφώς, έστω και αν απλώς και μόνον η διάθεση ενός προϊόντος στην αγορά γενικώς δεν αρκεί ώστε να θεωρηθεί ότι το προϊόν αυτό θα απορριφθεί οπωσδήποτε στο περιβάλλον και ότι οι αφορώσες το προϊόν αυτό πληροφορίες είναι σχετικές με «εκπομπές στο περιβάλλον», τα πράγματα έχουν διαφορετικά σε σχέση με ένα προϊόν, όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα, το οποίο, στο πλαίσιο φυσιολογικής χρήσεως, προορίζεται να απελευθερωθεί στο περιβάλλον λόγω αυτής καθαυτήν της λειτουργίας του. Συνεπώς, στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι δυνάμενες να προβλεφθούν εκπομπές του προϊόντος αυτού στο περιβάλλον δεν έχουν υποθετικό χαρακτήρα.
- 79 Υπ' αυτές τις συνθήκες, στην έννοια «εκπομπές στο περιβάλλον» εμπίπτουν οι εκπομπές εκείνες οι οποίες όντως απελευθερώνονται στο περιβάλλον κατά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος ή ουσίας, καθώς και οι δυνάμενες να προβλεφθούν εκπομπές στο περιβάλλον του προϊόντος αυτού ή της ουσίας αυτής υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως του εν λόγω προϊόντος ή ουσίας αντιστοιχούσες σε εκείνες για τις οποίες χορηγείται η άδεια κυκλοφορίας του επίμαχου προϊόντος στην αγορά και επικρατούσες στη ζώνη στην οποία προορίζεται να χρησιμοποιηθεί το προϊόν αυτό.
- 80 Αντιθέτως, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 82 και 83 των προτάσεών της, η έννοια αυτή δεν μπορεί να συμπεριλαμβάνει τις καθαρά υποθετικές εκπομπές. Ειδικότερα, από το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/4, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 1, της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι ο σκοπός της έγκειται στο να κατοχυρώσει το δικαίωμα προσβάσεως στις πληροφορίες σχετικά με παράγοντες, όπως οι εκπομπές, που επηρεάζουν ή ενδέχεται να επηρεάσουν τα στοιχεία του περιβάλλοντος, ιδίως τον αέρα, το νερό και το έδαφος. Εξ ορισμού όμως αυτό δεν συμβαίνει στην περίπτωση καθαρά υποθετικών εκπομπών.
- 81 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» πρέπει να ερμηνεύεται ως εμπερικλείουσα μεταξύ άλλων την απόρριψη στο περιβάλλον προϊόντων ή ουσιών όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα και οι ουσίες τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά, κατά το μέτρο που η απόρριψη αυτή είναι πραγματική ή δυνάμενη να προβλεφθεί υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως.

– Επί της εννοίας του όρου «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον»

- 82 Όσον αφορά το ζήτημα αν οι διάφορες κατηγορίες πληροφοριών που απαριθμούνται στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως εμπίπτουν στις κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον», πρέπει, πρώτον, να εξακριβωθεί αν, όπως υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, ο όρος αυτός καλύπτει μόνο τις πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές του επίμαχου φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου –ή των ουσιών τις οποίες περιέχει το προϊόν αυτό– αυτές καθεαυτές, δηλαδή τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποίησης των εκπομπών αυτών, ή αν σε αυτόν εμπίπτουν και τα δεδομένα που αφορούν τις επιπτώσεις των εν λόγω εκπομπών στο περιβάλλον.
- 83 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι το γράμμα της διατάξεως αυτής εμφανίζει διαφορές μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων. Έτσι, ενώ η απόδοση της εν λόγω διατάξεως στη γαλλική γλώσσα αναφέρεται στις «*informations relatives à des émissions dans l'environnement* [πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον]», ορισμένες άλλες γλωσσικές αποδόσεις χρησιμοποιούν τη διατύπωση «πληροφορίες επί εκπομπών στο περιβάλλον». Ειδικότερα, η απόδοση στη γερμανική γλώσσα αναφέρεται σε «*Informationen über Emissionen in die Umwelt*», η απόδοση στην ιταλική γλώσσα σε «*informazioni sulle emissioni nell'ambiente*» και η απόδοση στην αγγλική γλώσσα σε «*information on emissions into the environment*».
- 84 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ανάγκη ομοιόμορφης ερμηνείας μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης επιτάσσει, σε περίπτωση αποκλίσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεών της, να ερμηνεύεται η οικεία διάταξη σε συνάρτηση με το πλαίσιο και τον σκοπό της ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί στοιχείο (βλ., ιδίως, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Grupo Itevelesa κ.λπ., C-168/14, EU:C:2015:685, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 85 Όπως εκτέθηκε στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 2003/4 έχει σκοπό να διασφαλισθεί η καταρχήν πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών και να επιτευχθεί η ευρύτερη δυνατή συστηματική διάθεση και διάδοση των πληροφοριών αυτών στο κοινό. Όπως αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας αυτής, η ως άνω πρόσβαση και διάδοση αποσκοπούν ιδίως στο να συμβάλουν στη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για τα περιβαλλοντικά θέματα και στην ουσιαστικότερη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων για περιβαλλοντικά θέματα (βλ., ιδίως, απόφαση της 28ης Ιουλίου 2011, Office of Communications, C-71/10, EU:C:2011:525, σκέψη 26).
- 86 Για τους ανωτέρω σκοπούς, όμως, το κοινό πρέπει να έχει πρόσβαση όχι μόνο στις πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές αυτές καθεαυτές, αλλά και στις πληροφορίες σχετικά με τις περισσότερες ή λιγότερες μακροπρόθεσμες συνέπειες των εκπομπών αυτών στην κατάσταση του περιβάλλοντος, όπως είναι οι επιπτώσεις που έχουν οι εν λόγω εκπομπές στους οργανισμούς μη στόχους. Πράγματι, το συμφέρον του κοινού να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές στο περιβάλλον έγκειται ακριβώς όχι μόνο στο να γνωρίζει τι απορρίπτεται, ή είναι προβλέψιμο ότι θα απορριφθεί, στο περιβάλλον, αλλά και, όπως εξέθεσε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 86 των προτάσεων της, στο να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο το περιβάλλον κινδυνεύει να επηρεασθεί από τις εν λόγω εκπομπές.
- 87 Επομένως, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» πρέπει να ερμηνεύεται ως εμπερικλείουσα όχι μόνο τις πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές αυτές καθεαυτές, δηλαδή τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποίησης των εκπομπών αυτών, αλλά και τα δεδομένα που αφορούν τις, περισσότερες ή λιγότερες μακροπρόθεσμες, επιπτώσεις των εν λόγω εκπομπών στο περιβάλλον.

- 88 Μετά από αυτήν την επισήμανση, πρέπει, δεύτερον, να κριθεί αν το γεγονός ότι τα επίμαχα δεδομένα προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες, από εργαστηριακές μελέτες ή και από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος –δηλαδή μελέτες που αφορούν την ανάλυση της κυκλοφορίας του επίμαχου προϊόντος ή ουσίας μέσα στο φυτό–, επηρεάζει τον χαρακτηρισμό τους ως «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, ιδίως δε αν μπορούν να εμπίπτουν στην έννοια αυτή δεδομένα τα οποία προήλθαν από εργαστηριακές μελέτες.
- 89 Στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το γεγονός αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει από μόνο του αποφασιστική σημασία. Ειδικότερα, σημαντικό είναι όχι τόσο το κατά πόσον τα επίμαχα δεδομένα προέρχονται από επιτόπιες, ημιεπιτόπιες ή εργαστηριακές μελέτες, ή και από την εξέταση της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος, αλλά το κατά πόσον οι εν λόγω μελέτες έχουν ως αντικείμενο την αξιολόγηση «εκπομπών στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 –δηλαδή, όπως εκτέθηκε στις σκέψεις 77 και 78 της παρούσας αποφάσεως, των πραγματικών ή δυνάμενων να προβλεφθούν εκπομπών του επίμαχου προϊόντος ή ουσίας στο περιβάλλον υπό περιστάσεις αντιπροσωπευτικές των φυσιολογικών ή ρεαλιστικών συνθηκών χρήσεως του προϊόντος αυτού ή της ουσίας αυτής–, ή την ανάλυση των επιπτώσεων των εκπομπών αυτών.
- 90 Επομένως, δεν συνιστούν μεταξύ άλλων «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» δεδομένα τα οποία προήλθαν από δοκιμές με αντικείμενο τη μελέτη των αποτελεσμάτων της χρήσεως δόσεων του επίμαχου προϊόντος ή ουσίας σαφώς υψηλότερων από τη μέγιστη δόση για την οποία χορηγείται η άδεια κυκλοφορίας στην αγορά και η οποία θα χρησιμοποιηθεί στην πράξη, ή σε πολύ υψηλότερη συγκέντρωση, εφόσον τέτοια δεδομένα αφορούν εκπομπές που δεν μπορούν να προβλεφθούν υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως.
- 91 Αντιθέτως, παρά τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, στην έννοια «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» εμπίπτουν μελέτες οι οποίες έχουν σκοπό να προσδιορίσουν την τοξικότητα, τις επιπτώσεις και άλλες παραμέτρους ενός προϊόντος ή μιας ουσίας υπό τις δυσμενέστερες ρεαλιστικές συνθήκες που θα μπορούσαν ευλόγως να ανακύψουν, καθώς και μελέτες που πραγματοποιούνται υπό συνθήκες όσο το δυνατόν πλησιέστερες προς τη συνήθη γεωργική πρακτική και τις συνθήκες που επικρατούν στη ζώνη στην οποία θα χρησιμοποιηθεί το εν λόγω προϊόν ή ουσία.
- 92 Όσον αφορά, τρίτον, το ζήτημα αν οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή συνιστούν «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι, κατά το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 91/414, το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 98/8 και το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1107/2009, υπολείμματα συνιστούν οι ουσίες που είναι παρούσες μεταξύ άλλων μέσα ή πάνω σε φυτά ή αλλού στο περιβάλλον και οι οποίες προέρχονται από τη χρήση φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολιτών των ουσιών αυτών και των προϊόντων διάσπασης ή αντίδρασής τους.
- 93 Ως εκ τούτου, η παρουσία υπολειμμάτων στο περιβάλλον προκαλείται από τις εκπομπές στο περιβάλλον του επίμαχου προϊόντος ή των ουσιών τις οποίες περιέχει το προϊόν αυτό. Αυτή αποτελεί επομένως συνέπεια των εν λόγω εκπομπών. Τούτο ισχύει όχι μόνο για τα κατάλοιπα των ουσιών οι οποίες έχουν ψεκασθεί στον αέρα ή τις οποίες το επίμαχο προϊόν έχει εναποθέσει στα φυτά, στο έδαφος ή και στους οργανισμούς μη στόχους, αλλά και για τους μεταβολίτες των ουσιών αυτών καθώς και για τα προϊόντα διάσπασης ή αντίδρασής τους. Ειδικότερα, οι μεταβολίτες, έστω και αν προέρχονται από τη μετατροπή των ουσιών τις οποίες περιέχει το επίμαχο προϊόν, αποτελούν συνέπεια της εκπομπής του εν λόγω προϊόντος και των εν λόγω ουσιών στο περιβάλλον.

- 94 Αφετέρου, επισημαίνεται ότι παράσυρση είναι η μεταφορά διά του αέρος σταγονιδίων ή ατμού των φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή των βιοκτόνων εκτός της ζώνης στην οποία στοχεύει η εφαρμογή των προϊόντων αυτών. Επομένως, και η παράσυρση αποτελεί συνέπεια της εκπομπής των εν λόγω προϊόντων ή ουσιών στο περιβάλλον.
- 95 Εξ αυτού συνάγεται ότι οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή εμπίπτουν στην κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον».
- 96 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω, πρέπει να θεωρηθεί ότι στην έννοια «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» εμπίπτουν τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποίησης των «εκπομπών στο περιβάλλον» των φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων και των ουσιών τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά, καθώς και τα δεδομένα που αφορούν τις, περισσότερο ή λιγότερο μακροπρόθεσμες, επιπτώσεις των εκπομπών αυτών στο περιβάλλον, ιδίως δε οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή, ανεξαρτήτως του αν τα δεδομένα αυτά προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες, από εργαστηριακές μελέτες ή από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος.
- 97 Εξάλλου, υπογραμμίζεται ότι, παρά τα όσα υποστηρίζουν κατ' ουσίαν η Bayer και η Γερμανική Κυβέρνηση, μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 δεν αντιβαίνει ούτε στα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), που αφορούν την επιχειρηματική ελευθερία και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, ούτε στο άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας TRIPs, που εγγυάται το απόρρητο των μη δημοσιευθέντων δεδομένων που έχουν υποβληθεί από τον αιτούντα άδεια κυκλοφορίας φαρμακευτικών ή χημικών προϊόντων στην αγορά. Επίσης δεν στερεί την πρακτική αποτελεσματικότητα ούτε από το άρθρο 63 του κανονισμού 1107/2009 το οποίο, στην παράγραφο 2, απαριθμεί τα δεδομένα των οποίων η γνωστοποίηση καταρχήν τεκμαίρεται ότι υπονομεύει μεταξύ άλλων την προστασία των εμπορικών συμφερόντων και για τα οποία ο καθένας μπορεί, βάσει της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου, να ζητήσει την τήρηση εμπιστευτικότητας.
- 98 Πράγματι, σχετικά, αφενός, με τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη και το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας TRIPs, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, τα κατοχυρούμενα σε αυτόν δικαιώματα μπορούν να υποβληθούν σε ορισμένους περιορισμούς, εφόσον αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση. Εξάλλου, το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας TRIPs επιτρέπει την αποκάλυψη των δεδομένων που έχουν υποβληθεί από τον αιτούντα άδεια κυκλοφορίας φαρμακευτικού ή χημικού προϊόντος στην αγορά όταν η αποκάλυψη αυτή είναι αναγκαία για την προστασία του κοινού.
- 99 Στο πλαίσιο όμως σταθμίσεως μεταξύ των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη καθώς και από το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας TRIPs, αφενός, και των σκοπών που ανάγονται στην προστασία του περιβάλλοντος και την ευρύτερη δυνατή γνωστοποίηση των περιβαλλοντικών πληροφοριών, αφετέρου, ο νομοθέτης της Ένωσης, δυνάμει του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει, έκρινε αναγκαίο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η επίτευξη των σκοπών αυτών, να προβλέψει ότι μια αίτηση προσβάσεως αφορώσα «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» δεν μπορούσε, δεδομένου του λυσιτελούς χαρακτήρα και της σπουδαιότητας των πληροφοριών αυτών για την προστασία του περιβάλλοντος, να απορριφθεί για τον λόγο ότι η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

100 Συναφώς, η προκύπτουσα από τη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως ερμηνεία της έννοιας «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» ουδόλως συνεπάγεται ότι το σύνολο των στοιχείων που περιέχονται στους φακέλους των αδειών κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων στην αγορά, ιδίως δε το σύνολο των στοιχείων που προέρχονται από τις μελέτες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να χορηγηθεί η άδεια αυτή, εμπίπτει στην έννοια αυτή και πρέπει πάντοτε να γνωστοποιείται. Ειδικότερα, στην εν λόγω έννοια εμπίπτουν μόνο τα δεδομένα που αφορούν «εκπομπές στο περιβάλλον», οπότε ιδίως αποκλείονται όχι μόνον οι πληροφορίες οι οποίες δεν αφορούν τις εκπομπές του επίμαχου προϊόντος στο περιβάλλον, αλλά και, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 77 έως 80 της παρούσας αποφάσεως, τα δεδομένα που αφορούν εκπομπές υποθετικού χαρακτήρα, δηλαδή εκπομπές οι οποίες δεν είναι πραγματικές ή δυνάμενες να προβλεφθούν υπό περιστάσεις αντιπροσωπευτικές των φυσιολογικών ή ρεαλιστικών συνθηκών χρήσεως. Επομένως, η ερμηνεία αυτή δεν έχει ως συνέπεια να θίγεται δυσανάλογα η προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη και από το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας TRIPS.

101 Όσον αφορά, αφετέρου, το άρθρο 63 του κανονισμού 1107/2009, υπενθυμίζεται ότι, όπως εκτέθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο αυτό εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της οδηγίας 2003/4. Έτσι, ουδόλως προκύπτει από το εν λόγω άρθρο ότι τα διαλαμβανόμενα σε αυτό δεδομένα δεν θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» ή ότι τα δεδομένα αυτά δεν θα μπορούσαν σε καμία περίπτωση να γνωστοποιηθούν κατ' εφαρμογήν της οδηγίας αυτής.

102 Εξάλλου, υπογραμμίζεται ότι η προκύπτουσα από τη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως ερμηνεία της έννοιας αυτής δεν στερεί από το εν λόγω άρθρο 63 την πρακτική του αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, το τεκμήριο της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού επιτρέπει στην αρμόδια αρχή να θεωρήσει ότι οι εμπιπτουσες στην διάταξη αυτή πληροφορίες που έχουν υποβληθεί από τον αιτούντα άδεια κυκλοφορίας στην αγορά έχουν καταρχήν εμπιστευτικό χαρακτήρα και δεν μπορούν να τεθούν στη διάθεση του κοινού αν δεν υποβληθεί αίτηση προσβάσεως στις πληροφορίες αυτές βάσει της οδηγίας 2003/4. Το τεκμήριο αυτό εγγυάται επίσης στον εν λόγω αιτούντα ότι, σε περίπτωση υποβολής μιας τέτοιας αιτήσεως προσβάσεως, η αρμόδια αρχή δεν θα μπορέσει να γνωστοποιήσει τις πληροφορίες αυτές παρά μόνον αφού έχει κρίνει, ξεχωριστά για την κάθε πληροφορία, αν είναι σχετική με εκπομπές στο περιβάλλον ή αν άλλο υπέρτερο δημόσιο συμφέρον δικαιολογεί τη γνωστοποίηση αυτή.

– Συμπέρασμα

103 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο, στο τέταρτο, στο πέμπτο, στο έκτο, στο έβδομο και στο ένατο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι:

— στην κατά τη διάταξη αυτή έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» εμπίπτει η απόρριψη προϊόντων ή ουσιών, όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα και οι ουσίες τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά, στο περιβάλλον, κατά το μέτρο που η απόρριψη αυτή είναι πραγματική ή δυνάμενη να προβλεφθεί υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως·

— στην κατά την εν λόγω διάταξη έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» εμπίπτουν τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποιήσεως των «εκπομπών στο περιβάλλον» των ως άνω προϊόντων ή ουσιών, καθώς και τα δεδομένα που αφορούν τις, περισσότερο ή λιγότερο μακροπρόθεσμες, επιπτώσεις των εκπομπών αυτών στο περιβάλλον, ιδίως δε οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που

αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή, ανεξαρτήτως του αν τα δεδομένα αυτά προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες, από εργαστηριακές μελέτες ή από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος.

Επί του όγδου ερωτήματος

- 104 Με το όγδοο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήσεως προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον, η πηγή των πληροφοριών αυτών πρέπει να δημοσιοποιείται καθ' ολοκληρίαν ή αν πρέπει να δημοσιοποιείται εντός των ορίων των δυνάμενων να εξαχθούν από αυτήν κρίσιμων δεδομένων.
- 105 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι οι διαλαμβανόμενοι στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α', δ', στ' έως η', της οδηγίας 2003/4 λόγοι δεν μπορούν να προβληθούν κατά αιτήσεως προσβάσεως σε περιβαλλοντικές πληροφορίες στο μέτρο που η αίτηση αυτή αφορά πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον. Υπ' αυτές τις συνθήκες, σε περίπτωση που η γνωστοποίηση των ζητηθεισών πληροφοριών θα μπορούσε να θίξει κάποιο από τα προβλεπόμενα στη διάταξη αυτή συμφέροντα, πρέπει να δημοσιοποιούνται μόνο τα δυνάμενα να εξαχθούν από την πηγή πληροφοριών κρίσιμα δεδομένα που αφορούν τις εκπομπές στο περιβάλλον, όποτε είναι δυνατός ο αποχωρισμός των δεδομένων αυτών από τις λοιπές πληροφορίες που περιέχονται στην εν λόγω πηγή, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.
- 106 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο όγδοο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήσεως προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον των οποίων η δημοσιοποίηση θα μπορούσε να θίξει κάποιο από τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', δ', στ' έως η', της ως άνω οδηγίας συμφέροντα, πρέπει να δημοσιοποιούνται μόνο τα δυνάμενα να εξαχθούν από την πηγή πληροφοριών κρίσιμα δεδομένα που αφορούν τις εκπομπές στο περιβάλλον, όποτε είναι δυνατός ο αποχωρισμός των δεδομένων αυτών από τις λοιπές πληροφορίες που περιέχονται στην εν λόγω πηγή, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 107 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου, πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι το γεγονός ότι ο αιτών άδεια κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή βιοκτόνου στην αγορά δεν ζήτησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προβλέπεται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, την εμπιστευτική μεταχείριση των πληροφοριών τις οποίες προσκόμισε στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας βάσει του άρθρου 14 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων, του άρθρου 19 της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά, ή των άρθρων 33, παράγραφος 4, και 63 του

κανονισμού (ΕΚ) 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, δεν εμποδίζει την αρμόδια αρχή η οποία επιλαμβάνεται, μετά την περάτωση της εν λόγω διαδικασίας, αιτήσεως προσβάσεως στις πληροφορίες αυτές την οποία έχει υποβάλει τρίτος βάσει της οδηγίας 2003/4 να εξετάσει τις αντιρρήσεις του εν λόγω αιτούντος κατά της ως άνω αιτήσεως προσβάσεως και να απορρίψει, ενδεχομένως, την αίτηση αυτή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της οδηγίας αυτής για τον λόγο ότι η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να θίξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

2) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι:

- στην κατά τη διάταξη αυτή έννοια των «εκπομπών στο περιβάλλον» εμπίπτει η απόρριψη προϊόντων ή ουσιών, όπως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τα βιοκτόνα και οι ουσίες τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά, στο περιβάλλον, κατά το μέτρο που η απόρριψη αυτή είναι πραγματική ή δυνάμενη να προβλεφθεί υπό φυσιολογικές ή ρεαλιστικές συνθήκες χρήσεως·
- στην κατά την εν λόγω διάταξη έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» εμπίπτουν τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποίησεως των «εκπομπών στο περιβάλλον» των ως άνω προϊόντων ή ουσιών, καθώς και τα δεδομένα που αφορούν τις, περισσότερο ή λιγότερο μακροπρόθεσμες, επιπτώσεις των εκπομπών αυτών στο περιβάλλον, ιδίως δε οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή, ανεξαρτήτως του αν τα δεδομένα αυτά προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες, από εργαστηριακές μελέτες ή από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος.

3) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήσεως προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον των οποίων η δημοσιοποίηση θα μπορούσε να θίξει κάποιο από τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α', δ', στ' έως η', της ως άνω οδηγίας συμφέροντα, πρέπει να δημοσιοποιούνται μόνο τα δυνάμενα να εξαχθούν από την πηγή πληροφοριών κρίσιμα δεδομένα που αφορούν τις εκπομπές στο περιβάλλον, όποτε είναι δυνατός ο αποχωρισμός των δεδομένων αυτών από τις λοιπές πληροφορίες που περιέχονται στην εν λόγω πηγή, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)